

הכרעת הדין

הנקבל, תלמיד לתואר שני במדיניות ציבורית, הואשם בכך שהשתמש בחומר אסור במהלך מבחן בקורס "היבטים חברתיים ופוליטיים במדיניות ציבורית" הוא הואשם בעבירות של הונאה והפרת הוראות בבחינה.

לפי עדות המשגיחה הנקבל, שהגיע לבחינה במדי צה"ל, הניח כומתה על הכיסא שלצידו. הוא הציץ בכומתה מספר פעמים במהלך המבחן. בסיום המבחן, לאחר שהחזיר את מחברת המבחן הלך לעבר מקום מושבו והרים את הכומתה מהכיסא שלצידו. המשגיחה התקרבה אליו וביקשה שיראה את הכומתה. הנקבל פתח את הכומתה והיו בה פתקים. הפתקים הוצגו למתרגלת הקורס וזו קבעה כי הם מכילים תקצירים של חומר הבחינה שהשימוש בהם במבחן היה אסור.

לפי עדות הנקבל, הוא הניח את הכומתה על הכיסא שלצידו. בסיום המבחן החזיר את מחברת המבחן, הלך לעבר תיקו האישי שהיה מונח צמוד לקיר האולם ואסף אותו. בשלב זה הוציא מהתיק מפתחות, טלפון נייד ופתקים בהם נעזר בעת שהתכוון לבחינה. הוא המשיך ללכת לעבר הכיסא בו נבחן, הרים את הכומתה שנותרה שם ואז נגשה אליו המשגיחה ומצאה בידו את הפתקים עם חומר הבחינה אותו הוציא מהתיק שניות קודם לכן. לדבריו הוא עושה שימוש בפתקים לצורך הכנה לבחינות תוך כדי עבודתו. הוא הציג פתקים דומים בהם עשה לדבריו שימוש בקורסים אחרים.

למרות שהגרסאות של המשגיחה והנקבל נראות שונות בתכלית והמשמעות שלהן לעניין ההרשעה היא הפוכה הרי שהן סותרות האחת את השנייה באופן ישיר רק בשתי נקודות.

הנקודה הראשונה היא טענת המשגיחה כי ראתה את הנקבל מציץ בפתקים שבכומתה שעל הכסא שלצידו במהלך המבחן. הנקבל מכחיש זאת.

הנקודה השנייה היא כי בזמן שהמשגיחה טוענת שכאשר פנתה אל הנקבל לאחר סיום המבחן וביקשה שיראה לה את מה שהוא מחזיק היא ראתה פתקאות בתוך הכומתה שהחזיק בידו בעוד הנקבל טוען כי הפתקאות נמצאו בידו מתחת לכומתה.

בכל השאר אין סתירה בין גרסת המשגיחה לגרסת הנקבל והן יכולות להשלים זו את זו. כדי להרשיע את הנקבל עלי להעדיף את גרסת המשגיחה ביחס לשתי נקודות אלו או לפחות אחת מהן.

המשגיחה העידה בחקירה הראשית כי "שמה לב להצעות לכיוון הכסא שנמצא ליד" כי "מציץ ימינה לכסא". בחקירה הנגדית השיבה לב"כ הנקבל כי "הסתכל פעמיים לפחות במהלך כל הבחינה", "ראיתי כחריג ... כשהסתכל למטה" "לדעתי הציץ".

בסיוור שערכתי בכתה בה התקיים המבחן עם הצדדים ובאי כוחם הסבירה המשגיחה היכן ישב הנקבל ועל איזה כסא הונחה הכומתה. הכיסאות בכתה הם כסאות שמתקפלים אל מתחת לשולחן באמצעות זרוע וקפיץ. לא ניתן לראות מהכסא בו ישב הנקבל את הכומתה כאשר היא מונחת במרכז הכסא שלצידו. כדי לראות את הכומתה יש להניחה על הקצה הקרוב של הכסא וגם אז ניתן לראות רק את קצה הכומתה. כדי לראותה במלואה יש להזיז לאחור את הכסא, לפחות באופן חלקי, באופן שניתן לזיהוי ממרחק. גם אז קשה, בשל המרחק בין הנבחן הזקוף לבין הכסא, לקרוא פתקים שכתובים בכתב קטן. גם בעת הסיוור לא טענה המשגיחה כי הנקבל הזיז את הכסא שלצידו לאחור או קירב אליו את הכומתה או הפתקים. המשגיחה התקשתה להסביר כיצד ניתן היה בנתונים אלו, של מבנה ומרחק הכיסאות, לקרוא פתקים המונחים בכומתה. היא אישרה כי התבוננה על הנקבל מרחוק ולא ניגשה אל כיסאו במהלך המבחן. כאשר נשאלה בחקירתה הראשית מדוע לא ניגשה אל הנקבל במהלך הבחינה השיבה "חיכיתי להזדמנות מתאימה, לא רציתי להפריע. ראיתי שנכנס לשוונג. האמת, היה מין כבוד, אי נעימות לחטט בכומתה".

עדות המשגיחה כי התנהגות הנקבל נראתה לה חריגה וחשודה נאמנה עלי. אולם לא השתכנעתי כי המשגיחה זיהתה בוודאות שהנקבל קרא פתקים במהלך הבחינה. מבנה הכיסאות, מקום עמידתה של המשגיחה ותוכן דבריה מותרים ספקות בעניין.

נותרה הסתירה בעניין מקום הפתקים בידו של הנקבל כאשר ניגשה אליו המשגיחה בסיום הבחינה. לדברי המשגיחה בחקירתה הראשית "ניגשתי אליו, ביקשתי שיראה את הכומתה. בתוך הכומתה נמצאו פתקאות." לשאלת ב"כ הקבילה: "את בטוחה שמצאת את הפתקאות בתוך הכומתה?" השיבה: "אכן". גם לב"כ הנקבל שטען כי הפתקאות היו מתחת לכומתה השיבה: "פתחתי את הכומתה, נמצא בפנים". אלו תשובות חד משמעיות ועקביות.

לשאלות ב"כ הנקבל מדוע בדו"ח שכתבה לאחר הבחינה (2/ת) ציינה כי כומתת הנקבל הייתה חומה ומדוע ציינה בו כי היו כ-4 פתקאות בזמן שבפועל כומתתו הייתה אדומה והיו 3 פתקאות בלבד השיבה הנקבלת כי אין לה הסבר וכי לא ספרה ממש את הפתקים. הנקבל לעומת זאת העיד כי בסיום המבחן הוציא מתיקו את הפתקים, טלפון ובחקירה הנגדית הזכיר גם מפתחות מכונית. הוא החזיק את כל אלה ביד כאשר ניגש לכסא והרים את הכומתה. כאשר פנתה אליו המשגיחה כמה צעדים מכיסאו הציג לה את כל מה שהיה בידו.

כל האירוע התרחש לאחר שהנקבל החזיר את מחברת המבחן. אין מחלוקת על כך שניגש אל תיקו לפני שניגש לכומתה ולפני שהתבקש על ידי המשגיחה להראות מה הוא מחזיק בידו. בשלב בו ביקשה המשגיחה מהנקבל להראות מה הוא מחזיק בידו היה הנקבל רשאי להחזיק את הפתקים בידו. השאלה היא האם הפתקים הגיעו אל ידו מתיקו או מכיסאו. המשגיחה לא העידה שראתה את הנקבל מרים פתקים מכיסאו. היא העידה שהרים את כומתתו. היא הסיקה שהפתקים הגיעו לידי יחד עם הכומתה מכיסאו. מסקנה זו מבוססת על כך שראתה אותו מציץ אל עבר הכומתה במהלך המבחן. אולם כפי שקבעתי לעיל לא השתכנעתי מעל לספק סביר כי המשגיחה ראתה אותו מציץ בפתקים במהלך המבחן או כי זיהתה בוודאות קיום פתקים כאלו בתוך כומתתו במהלך המבחן. על כן השאלה היא האם ניתן להרשיע את הנקבל בהונאה בשל עדות הנקבלת המתארת את סדר החזקת החפצים והפתקים בידו. גם אם אקבל את גרסת המשגיחה כי הפתקים היו בכומתה ולא מחוץ לה ספק אם ניתן להרשיע רק על בסיס זה. איני משתכנע מעל ספק סביר כי סדר אחזקת החפצים לו טוענת המשגיחה הוא הנכון. המשגיחה טענה ביחס לצבע הכומתה וביחס למספר הפתקים. האירוע היה קצר מאוד. מנקודת המבט של המשגיחה מיקום הפתקים לא היה קריטי כי מבחינתה החשד הכבד התעורר עוד קודם לכן ועצם הימצאות הפתקים הייתה העיקר. בעת האירוע לא הייתה המשגיחה מודעת לגרסת הנקבל לפיה הגיעו הפתקים אל ידו מתיקו ולכן לא בטוח שעיקר תשומת ליבה הייתה למיקום הפתקים. אני לא משוכנע מעל ספק סביר שהמשגיחה ראתה את הפתקים בתוך הכומתה ולא בצידה.

אציין כי דרך המלך להסרת הספק הייתה בכך שהמשגיחה תיגש אל כסאו של הנקבל במהלך המבחן ותבדוק האם היו פתקים בכומתה שעל הכסא שלצידו. אילו דבר זה היה נעשה לא היה צורך לנהל את התיק באופן הנוכחי. מציאת פתקים הייתה מביאה להרשעה ברורה ואי מציאת פתקים הייתה מייטרת הליך משמעת כלשהו. הרצון של המשגיחה לכבד את הנקבל ולמנוע אי נעימות לא סייע לעשיית הצדק במקרה זה. אני ממליץ כי משגיחות יונחו לברר חשדות מסוג זה, עד כמה שהדבר ניתן, במהלך המבחן.

לאור האמור לעיל אני מזכה את הנקבל מחמת הספק מהעבירה של הונאה. איני מוצא בסיס להרשעה בעבירת הפרת הוראות.

ניתן ביום _____ בהעדר הנקבל

יפורסם ללא ציון שם הנקבל

פרופ' רון חריס

הממונה על המשמעת